

'Strafbare conflicten uitpraten is nodig'

Mediation in strafzaken lijkt, ondanks enkele dilemma's die eraan vastzitten, een steeds breder draagvlak te krijgen. Deskundigen spraken hier begin oktober over tijdens een boekpresentatie in Den Haag.

Janny Dierx een van de auteurs van het boek woonde vijf jaar in Argentinië en zag dat herstelrecht daar op grote schaal werd toegepast. 'In Buenos Aires worden duizenden zaken naar mediators doorverwezen.' En die verwijzing naar een mediator zou ook in Nederland vaste praktijk moeten worden, vindt Dierx. 'Mensen zien dat er op een andere manier kan worden omgegaan met misdaad, en de dader kan van het slachtoffer zelf horen wat hij iemand heeft aangedaan. Strafbare conflicten uitpraten, dat is nodig.'

Er bestaat voor mediation in strafzaken sinds dit jaar een wettelijke basis, art. 51h wetboek van Strafvordering roept politie en OM op bemiddeling in strafzaken te bevorderen.

Annemarie Penn-Te Strake, lid van het college van procureurs-generaal, die het boek in ontvangst nam, zei positief te staan tegenover het organiseren van mediation in strafrecht. 'Wij zien de voordelen en de boodschap aan mij dit te organiseren en bevorderen is helder.'

Column

Prosecuter's fallacy

Harry Veenendaal

Een advocaat moet in de rechtszaal naar een statisticus kijken zoals een Greenpeacer naar een Bentley: met absoluut wantrouwen. Steeds vaker wordt statistiek bij strafprocedures gebruikt. Een zorgwekkende ontwikkeling.

Neem de zaak-Anita C. Zij wordt verdacht haar drie baby's te hebben vermoord en rond haar huis te hebben begraven. De rechtbank oordeelde dat het niet valt te bewijzen dat de kinderen na de geboorte hebben geleefd en dat hun moeder hen heeft gedood. De stoffelijke overschotten waren zo ver ontbonden, dat de doodsoorzaak niet is vast te stellen. Vrijspraak dus. Het Openbaar Ministerie, dat acht jaar eiste voor kindermoord, gaat in hoger beroep. Voordat de zaak verder kan worden behandeld, wil het hof meer onderzoek. Door een statisticus. Die moet berekenen hoe groot de kans is dat een of meerdere baby's doodgeboren zijn.

Op grond van de klassieke statistiek is een objectieve aselechte steekproef noodzakelijk. Conclusies, als die al überhaupt mogelijk zijn, moeten zijn gebaseerd op een experiment dat overaftelbaar oneindig herhaald kan worden (muntje opgooien). Dat is in de zaak-Anita C. onmogelijk. De statisticus moet daarom een lapmiddel gebruiken: de Bayesiaanse statistiek. Een zeer omstreden methode waarbij vooraf hypothesen worden geïntroduceerd bij gebrek aan data. Dat werkt als volgt.

De statisticus formuleert een aantal afgebakende hypothesen zoals (i) Anita C. heeft haar kinderen niet om het leven gebracht, 2) de kinderen zijn niet aan een natuurlijke dood gestorven, 3) zij heeft de kinderen begraven, en 4) Anita C. heeft twee gezonde kinderen bij een andere man.

Maar hoe groot is de kans dat iemand een babylijkje begraaft en niet naar de huisarts gaat? Heeft haar zwakzinnigheid daar iets mee te maken? Is er bijvoorbeeld data over

alle vrouwen die één, twee of drie doodgeboren kinderen hebben gekregen? Zijn vrouwen gestopt na de eerste of het tweede doodgeboren kind? Waarom? En wat betekent het dat iemand drie kinderen wil? Is de kindervens groter? Met welk gevolg? Wat is het effect hiervan op de kansverhouding? Het onvermijdelijke risico is dat bij de bayesiaanse theorie belangrijke aannames die van invloed zijn op de kansberekening niet worden meegenomen. Een betrouwbare uitspraak is daarom onmogelijk.

De bayesiaanse statistiek opent bovendien de deur naar een verleidelijke denkfout. De kans dat Anita C. bij toeval drie doodgeboren kinderen kreeg is, laten we aannemen, 1 op de 300 miljoen. De valkuil voor rechters is om te concluderen dat hieruit volgt dat het uitermate onwaarschijnlijk is dat Anita C. dit bij toeval heeft meegemaakt. De berekeningen geven tenslotte aan dat het in hoge mate waarschijnlijk is dat er een verband bestaat tussen het overlijden van de kinderen en de actieve interventie daarbij door Anita C. Dit is de *Prosecuter's fallacy*. Stel, de hypothese is dat er geen verband bestaat tussen de kindlijkes en kindermoord door Anita C. Hoe groot is de kans dat drie baby's levenloos worden geboren, onder het gegeven dat er geen verband is met kindermoord? Dat is dus de kans dat een bepaalde gebeurtenis voorkomt als aangenomen wordt dat incidenten per toeval plaatsvinden. Rechters redeneren vaak andersom, namelijk hoe groot de kans is dat er geen verband is tussen Anita C. en kindermoord gegeven de drie gevonden babylijkjes. *Eccae Lucia de B.*

De klassieke statistiek biedt geen handvatten voor de rechter. De bayesiaanse statistiek suggereert weliswaar een oplossing, maar is niet meer dan een *educated guess*. Daarmee is statistiek in de rechtszaal heel gevaarlijk, zo niet potsierlijk.